

Руслан ВАЛЄЄВ

доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук

ЗАСТОСУВАННЯ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ «РОТАЦІЯ СТАНЦІЙ» ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ В УМОВАХ ЗАХИСНОГО УКРИТТЯ ТА БОМБОСХОВИЩА

Система освіти України останніми роками зіштовхнулася з низкою викликів, серед яких – пандемія коронавірусу, гібридна війна, відкрите військове вторгнення, окупація та обстріли території, руйнування критичної інфраструктури та масштабне вимкнення електроенергії. Однією з постійних складових відповідей на ці виклики є застосування цифрових освітніх технологій.

Усвідомлення можливостей онлайн-навчання приводить до широкого використання окремих технологій в освітньому процесі в умовах воєнного стану та безпосередньо під час оголошення повітряних тривог. Зокрема, в останні роки забезпечили узагальнення та передачу відповідного власного досвіду такі фахівці, як С. Гуцалюк, І. Іванюк, Є. Івашкевич, Н. Мілорадова, І. Сокол, О. Федоренко, В. Шепітько та ін.

Погоджуючись із багатьма їхніми висновками, хотілося б акцентувати увагу на поки недослідженому питанні, а саме можливостях застосування під час проведення навчальних занять в умовах бомбосховища чи захисного укриття ротації станцій (station rotation) як моделі змішаного навчання.

Сигнал тривоги у ході навчального заняття вимагає перервати заняття та переміститися разом зі здобувачами освіти до захисного укриття чи бомбосховища. У процесі перебування в них пріоритетними завданнями є збереження життя, здоров'я учасників освітнього процесу, а також забезпечення психологічної стабільності здобувачів освіти [1].

Але завдання освітнього процесу хоч і не є пріоритетними за обставин повітряної тривоги, все ж таки залишаються важливими в контексті безперервного розвитку українського суспільства. Ураховуючи масштабність, тривалість та частоту виникнення підстав для оголошення повітряної тривоги, заклади освіти організують продовження навчальних занять в умовах бомбосховища та укриття. При цьому поновлення освітнього процесу в укритті дозволяє «перемкнути» стресогенну увагу здобувачів освіти з факторів небезпеки на навчальні об'єкти, на взаємодію з педагогом та іншими здобувачами освіти, що певною мірою нівелює стрес-фактори.

Отже, в контексті поновлення освітнього процесу в умовах

бомбосховища чи захисного укриття дистанційні технології корисні тим, що: 1) відчужені від викладача і можуть використовуватися без його безпосередньої синхронної участі; 2) здатні організувати окрему траєкторію роботи з навчальним матеріалом як для одного учня, так і для малих груп (навіть функція перемішування тестових завдань і відповідей є варіацією цієї особливості технологій онлайн-навчання). Названі дві властивості дозволяють застосовувати таку модель змішаного навчання, як ротація станцій під час переривання навчальних занять при загрозі ракетних, артилерійських, авіаційних та інших ударів.

Ротація станцій як модель змішаного навчання передбачає поділ академічної групи (навчального класу) на малі групи, кожна з яких послідовно проходить різні «станції» – спеціально організовані викладачем види навчально-пізнавальної діяльності за його безпосередньою участю або без неї. Найпоширенішим варіантом ротації станцій є наявність трьох станцій, на одній із яких члени малої групи індивідуально займаються з електронними освітніми ресурсами, на другій організовано їхню самостійну групову взаємодію, а на третій мала група працює з викладачем. Малі групи послідовно переходять від однієї станції до іншої (здійснюють їхню ротацію) – за окремим графіком чи вказівками викладача.

Основними перевагами моделі ротації станцій, на наш погляд, є такі: 1) використання різних форматів навчання та організація різних типів навчальної діяльності (дистанційного, із синхронною участю вчителя, групового (колаборативного)); 2) зростання можливостей приділити безпосередню увагу викладача персонально кожному учню/студенту, 3) гнучкість, варіативність і модульність використання моделі; 4) можливість буквально звузити, зменшити, стиснути освітній простір, в якому організовано взаємодію викладача та учня, що стає в пригоді під час занять у захисних укриттях.

Специфічні умови організації освітнього процесу під час його раптового і непередбачуваного за тривалістю переривання, а також переміщення в умови, недостатньо підготовлені для його відновлення, стимулюють педагогів на пошук ефективних методик і технологій. Дійсно, не всі захисні укриття та бомбосховища дозволяють організувати повноцінний освітній процес, як унаслідок недостатнього облаштування, так і з причин дефіциту місця та високої концентрації людей. Зокрема, п. 3.6 Рекомендацій щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти Державної служби з надзвичайних ситуацій визначено, що приміщення/укриття повинно мати місткість із розрахунку 0,6 кв. м площі основних приміщень на одну особу, що ускладнює організацію звичайного освітнього процесу (тим більше, що цим пунктом дозволяється і зменшити норматив на одну особу до 0,4 кв. м за умови розміщення триярусних нар [2]).

Крім того, здобувачі освіти під час переривання заняття, слідування

до укриття та розташування в ньому «випадають» із освітнього процесу, втрачають навчальну мотивацію. Аби знову забезпечити їх залучення до освітнього процесу, викладачеві потрібно повторно вжити заходів щодо стимулювання навчально-пізнавальної діяльності та актуалізації опорних знань і навичок.

За цих умов корисною постає модель ротації станцій. Зокрема, певні поради щодо використання моделі ротації станції під час навчальних занять в умовах повітряної тривоги надав також С. Гуцалюк [3]. Погоджуємося з ним, оскільки така модель, по-перше, дозволяє комунікувати викладачеві зі студентами у стиснутому просторі, оскільки передбачає поділ академічної групи на малі групи. По-друге, вона викликає додаткову мотивацію унаслідок як своєї новизни, гнучкості, так і придатності до інтеграції з цілеспрямованими технологіями гейміфікації, методиками сценарних, рольових та ділових ігор. Зокрема, як мінімум на двох із трьох станцій реалізується технологія поліцейського вебквесту.

Слід зазначити, що в освітньому процесі закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання системи МВС України широко застосовується технологія *поліцейського квесту*. Зокрема, у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ розроблено відповідне положення, та поліцейський квест використовується «під час проведення практичних занять та/або факультативних занять, проведення професійно-орієнтованої ділової гри «Лінія-102», захисту результатів проходження усіх видів практик (ознайомча, навчальна, стажування) та атестації здобувачів вищої освіти» [4].

Принциповим аспектом поліцейського квесту є орієнтація на створення високої мотивації вирішити його, навіть у незручних умовах навчання. Для цього квест ґрунтується на ситуаціях майбутньої професійної діяльності, у ньому використано такі елементи гейміфікації, як детективний сюжет, а також організовано змагання різних команд на найбільш швидке та повне розв'язання квесту. Наприклад, із теми «Протидія нелегальній міграції як вид адміністративної діяльності Національної поліції України» (навчальна дисципліна «Поліцейська діяльність») реалізовано інтерактивний квест у форматі SCORM-пакету, котрий завантажено до LMS MOODLE. Його можна використати як для організації самостійної роботи здобувачів освіти в позаурочний час, так і для дистанційної підтримки практичних занять з відповідної теми, що перервалися у зв'язку з оголошенням сигналу тривоги.

Отримавши посилання, курсанти однієї малої групи переходять до першої станції, в якій знайомляться з фабулою злочину (події) та індивідуально вживають певні поліцейські заходи (рис. 1). На другій станції вони у малій групі колективно отримують інформацію про різні аспекти нелегальної міграції та торгівлі людьми, причому власноруч відшуковують їх в мережі Інтернет за описом, що дають у квесті «свідки», або згадують «документи». Знайдені в мережі матеріали дозволяють курсантам перейти до наступної фази

квесту (у найпростішому вигляді номер автомобіля з відео використовується як код для переходу до наступної фази). На третій станції мала група працює з викладачем залежно від фази вирішення квесту.

Подібні веб-квести легко насичувати описаними нами раніше діалоговими тренажерами [6] та вбудовувати до платформ дистанційного навчання як складову віртуального освітнього середовища [7].

2 жовтня п.р. о 08:15 прибиральниця мотелю «Затишок» за адресою м.Дніпро, вул.Садова, 38, зайшла до номеру 23, де виявила труп жінки віком приблизно 25 років, яка була записана як Ванесса Фо, з ознаками насильницької смерті

Ознайомитися з фотографіями з місця події

Ознайомитися з результатами перевірки по обліках

Ознайомитися з результатами дослідження слідів

Ознайомитися з результатами перегляду камер відеоспостереження

Ознайомитися з результатами поквартирного обходу

Ввести код для переходу на наступну фазу

Рис. 1. Приклад сцени вебквесту

Таким чином, station rotation як модель змішаного навчання може легко та ефективно застосовуватися в освітньому процесі в умовах перебування у захисному укритті чи бомбосховищі, дозволяючи інтегрувати до навчання вебквести, що нівелюють стрес-фактори, стимулюють учбову мотивацію та дозволяють організувати освітню комунікацію у стиснутому просторі.

1. Дії освітян, якщо під час занять оголошено повітряну тривогу. *Unicef*. URL : <https://www.unicef.org/ukraine/media/24756/file#:~:text=Коли%20у%20школі%20лунає%20сигнал,має%20бути%20помаркованим%20відповідними%20вказівниками>

2. Рекомендації щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти : лист ДСНС від 14.06.2022 р. № 03-1870/162-2. URL : <https://dsns.gov.ua/upload/1/6/5/4/1/3/9/rk.pdf>.

3. Гуцалюк С. П. Організація навчальної діяльності школярів під час повітряної тривоги в умовах укриття. *Нова українська школа: результати та перспективи* : зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф з міжнар. участю (м. Київ, 18 листоп. 2022 р.). Київ : МДУ, 2022. С. 9–12.

4. Положення про використання поліцейського квесту в освітньому процесі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. Введено в дію наказом ДДУВС від 07.08.2023 № 673. URL : <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/2023/p1.pdf>.

5. Мілорадова Н. Е., Федоренко О. І. Використання квест-технологій у професійній підготовці поліцейських. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 20 років у статусі національного* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 2 бер. 2021 р.). Харків : ХНУВС, 2021. С. 105–108.

6. Валеєв Р. Г., Герасимчук Ю. В. Внедрение технологии интерактивных

диалогових тренажерів в тактико-спеціальну підготовку поліцейських. *Știință, educație, cultură : Mejdunar. науч.-практ. конф., посвящ. 28-ой годовщине Комратского гос. ун-та : сб. статей.* Комрат : КГУ, 2019. С. 450–453.

7. Валеев Р. Г. Конструювання віртуального освітнього середовища при підготовці майбутніх поліцейських у ВНЗ. *Національна поліція Донеччини: проблеми становлення та стратегія розвитку – 2016 : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Маріуполь, 21 жовт. 2016 р.). Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2016. С. 157–159.

Олександр ВИРИШЕВ

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

викладач **Маргарита МАКСИМОВА**

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

**ВПЛИВ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ НА ФІЗИЧНЕ ТА ПСИХІЧНЕ
ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ: ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Один із найсерйозніших аспектів впливу війни на мирне населення – це її вплив на психічне здоров'я, і сьогодні ця проблема стає дедалі більш актуальною для українського суспільства. Дослідження, проведені серед населення, свідчать про збільшення частоти та поширеності психічних розладів. Питання психічного здоров'я поступово отримує все більше визнання як ключова складова розвитку, особливо для країн, що пережили воєнний конфлікт.

За результатами кардіоінтервалографії було виявлено, що більшість дітей, які зазнали впливу воєнного конфлікту, виявляли ознаки стресу різного ступеня вираженості. Узагальнено, що 33% осіб мали середній і високий рівень стресу. Аналіз біохімічних показників вказував на те, що у дітей із зони воєнного конфлікту стрес спричиняв активацію стрес-регулюючих систем, і ступінь цієї активації залежав від інтенсивності стресу. Діти, які були переселенцями, мали вищий рівень окремих показників стрес-реалізуючої системи, зокрема адреналіну, порівняно зі школярами із зони воєнного конфлікту. Це свідчило про той факт, що зміна місця проживання також впливає на організм дитини як додатковий фактор стресу [1].

Більшість опитаних вважають, що у дітей, які пережили страх війни (22 вказівки), часто розвиваються невротичні розлади. Це супроводжується внутрішньою напруженістю, тривожністю і агресивністю (9 вказівок), а також порушеннями стосунків і недовірою до людей (4 вказівки). На думку респондентів, ці діти потребують психологічної підтримки, і було названо 13 вказівок, що підкреслюють це. Щодо способів подолання страху війни було